

Politieke Markt

Zitting van 3 maart 2020
Programma - Duurzaamheid

Lening isoleren en opwekken duurzame energie - besluitvormen

Auteur

Rob Tax

Overlegd met

S. Hamstra, R. Heimink, J. Botter, K. Venhuizen

Portefeuillehouder

T. Bijl

Andere betrokken portefeuillehouders

T. Jongman

Samenvatting

Energiearmoede dreigt een steeds groter probleem te worden. Het aantal mensen dat de energierekening niet kan betalen, dreigt te verdubbelen. Dit komt door de extra kosten die de energietransitie met zich meebrengt. Met name mensen met een laag inkomen zijn hiervan de dupe. Een mogelijke oplossing is dat de gemeente deze groep ondersteunt in de aanpak van de verduurzaming van hun huis. In de programmabegroting 2019 - 2022 zijn extra middelen vrijgemaakt voor de invulling van een revolving fund.

Met dit voorstel willen we invulling geven aan de inrichting van een revolving fund voor de doelgroep die hun huis willen verduurzamen maar niet in aanmerking komen voor een lening op de reguliere markt. De vaste maandelijkse aflossing kan bekostigd worden uit de besparing op de energiekosten. Hiermee scheppen we voor mensen met een laag inkomen de voorwaarden om daadwerkelijk te participeren in de energietransitie.

Beschrijving

Inleiding

Vanuit de G1000 en daarna door de raad is, via de programmabegroting 2019 - 2022, de opdracht gegeven om een revolving fund duurzaamheid in te richten. In de programmabegroting is het als volgt verwoord: *'Een revolving fund oprichten waarmee leningen tegen gunstige condities worden verstrekt. De aflossingen en eventuele rentebetalingen vloeien weer terug aan het fonds. Deze middelen kunnen dan weer opnieuw worden gebruikt voor volgende duurzame projecten.'*

Er zijn op dit moment voor woningeigenaren diverse mogelijkheden voor duurzaamheidsleningen en subsidies in Nederland. Het rijk heeft sinds september 2019 weer € 84 miljoen subsidie beschikbaar voor verduurzamingsmaatregelen en de provincie biedt al langere tijd de mogelijkheid om een duurzaamheidslening onder gunstige voorwaarden af te sluiten. Daarnaast bieden verschillende hypotheekverstrekkers aanvullende leningen voor deze maatregelen.

Maar wie valt er buiten de boot?

Er is echter ook een categorie mensen die de energierekening niet kan betalen. Uit onderzoek van bureau Ecorys blijkt dat deze groep dreigt te verdubbelen. Ruim 650.000 huishoudens kunnen hun maandelijkse energierekening niet of nauwelijks betalen. Deze groep 'energiearme' Nederlanders

wordt de komende tien jaar fors groter nu Nederland ernaar streeft alle woningen van het gas af te halen. Onderzoekers berekenden dat in 2030 maar liefst 1,5 miljoen huishoudens met moeite de kosten voor elektriciteit kunnen opbrengen.

Het gevolg hiervan is dat de kans op energiearmoede toeneemt. In het klimaatakkoord wordt dit ook onderkend en worden de banken gevraagd hier actie op te ondernemen. Voor dat hier echter daadwerkelijke financieringsmogelijkheden uit ontstaan zijn we zeker een aantal jaren verder.

Voor particuliere woningeigenaren met beperkte middelen, die niet of nauwelijks over financiële middelen beschikken, zijn er bijna geen mogelijkheden om de energietransitie vorm te geven. Financiering van duurzaamheidsmaatregelen is daarom voor veel mensen een opgave. Om ook die mensen met een eigen woning, die wel graag willen, maar financieel niet kunnen, te helpen, ligt er een belangrijke maatschappelijke taak voor de gemeente weggelegd om deze groep te ondersteunen. Middels het oprichten van een revolving fund, worden de mogelijkheden geschapen om met behulp van een lening ook daadwerkelijk aan de energietransitie mee te doen.

Wie willen we bereiken? De woningeigenaren met een beperkte middelen.

We hebben onderzocht welke doelgroep nu niet of onvoldoende wordt bereikt. Een en ander ook in samenwerking met de energiecoöperaties binnen Steenwijkerland. Een aantal woningeigenaren is niet in de gelegenheid om op de regulier markt een lening af te sluiten omdat de afname van de energielast niet meegewogen mag worden in de te verstrekken lening. Met ander woorden: deze huiseigenaren komen niet in aanmerking voor een lening omdat de besparing op energie niet beleend mag worden (in de volksmond een negatieve BKR-toetsing).

De doelgroep die het in Steenwijkerland betreft zijn 300 tot 600 particuliere woningbezitters (uitgaande van 130% tot 150% van het sociaal minimum) die in potentie tegen het probleem van een negatieve BKR-toetsing aanlopen (gebaseerd op CBS gegevens, peiljaar 2017).

Wie willen we nog meer bereiken? Huurders die hun eigen energie op kunnen wekken door aan te sluiten bij een energiecoöperatie.

Woningcorporaties hebben de verplichting om de woningen voor hun huurders goed te isoleren (minimaal label B). Een huurder kan echter haar energierekening verder omlaag brengen door zonnepanelen aan te schaffen. Huurders hebben echter geen plek waar ze zonnepanelen aan kunnen brengen. Om die reden willen we ook huurders de mogelijkheid bieden om gebruik te maken van deze lening zodat ze via de energiecoöperaties gebruik kunnen maken van de postcodeoosregeling (<https://www.postcoderoosregeling.nl/>). Op deze manier kunnen huurders hun eigen energie opwekken.

Wat is nodig om de uitvoering op te pakken?

Met het verstrekken van leningen verricht de gemeente een economische activiteit die ook door derden op de markt kan worden gebracht. Het verrichten van een economische activiteit voor een overheidsorganisatie kan echter leiden tot oneerlijke concurrentie. Om concurrentievervalsing te voorkomen, dient de gemeente zich aan de verplichtingen uit de Wet Markt en Overheid – waaronder de plicht tot een integrale doorberekening van de kosten – te houden. Maar op deze verplichtingen kan een uitzondering worden gemaakt als een economische activiteit in het algemeen belang wordt verricht. Daartoe dient uw raad expliciet te besluiten, waarbij een afweging moet worden gemaakt tussen het algemeen belang en de belangen van derden. Het algemeen belang dat met deze activiteit wordt gediend is het realiseren van energiebesparingen en/of het opwekken van hernieuwbare energie. Door enkel leningen aan te bieden die de markt niet biedt, wordt het belang van derden niet geschaad. In het kader van de Wet financiering decentrale overheden (FIDO) mogen we als overheid uitsluitend leningen verstrekken als dit past binnen de uitoefening van onze publieke taak. Met deze

lening willen we bijdragen aan het verminderen van (energie)armoede. We zien dit als een aanvulling op ons bestaande sociale zekerheidsstelsel.

Incasso van verstrekte kredieten vanuit 'lening isoleren en opwekken duurzame energie'.

Het principe van de leningsfaciliteit 'lening isoleren en opwekken duurzame energie' is dat de aflossing en rentebetalingen van de lening weer terugvloeien in het fonds. Deze middelen kunnen dan weer opnieuw worden gebruikt voor volgende duurzame projecten.

De hoogte van de duurzaamheidslening, de looptijd van de lening en het rentepercentage wordt bepaald door de gemeente. De maximale lening bedraagt € 18.500 en het rentepercentage is vastgesteld op 0%. De gemeente zorgt voor de juiste besteding van de inzet van de duurzaamheidsmiddelen (dakisolatie, zonnepanelen, warmtepomp, etc.). De looptijd van de lening bedraagt maximaal 15 jaar. De vaste maandelijkse aflossing kan bekostigd worden uit de besparing op de energiekosten.

Via ons team debiteurenbeheer (die de expertise in huis heeft om te waarborgen dat de maandelijkse aflossingen plaatsvinden) wordt terugbetaling geborgd. Zij doet dit ook al voor andere verstrekte kredieten (bedrijfskredieten in het kader van de BBZ, saneringskredieten, leenbijstand, etc.).

Voorstel

Voorgesteld wordt om:

1. De verordening lening isoleren en opwekken duurzame energie met een bestedingsplafond van € 1.000.000 vast te stellen.
2. Het verstrekken van leningen isoleren en opwekken duurzame energie in de gemeente Steenwijkerland vast te stellen als een activiteit die plaatsvindt in het algemeen belang, als bedoeld in artikel 25h en zesde lid, van de Mededingingswet.

Argumenten

1. Met de lening 'isoleren en opwekken duurzame energie' bereiken we mede de doelen geformuleerd onder spoor 1 'Steenwijkerland bespaart energie en wordt aardgasvrij' en spoor 5 'De gemeente helpt u op weg'.

Het doel van de lening isoleren en opwekken duurzame energie is om een energiezuinige- en duurzame particuliere woningvoorraad te bereiken. Door het beschikbaar stellen van een lening helpen we inwoners op weg om dit te realiseren. De lening maakt het voor particuliere eigenaren mogelijk om tegen aantrekkelijke voorwaarden en lage rente geld te lenen voor het treffen van energiebesparende/-opwekkende maatregelen in en aan de woning.

2. Doelgroep die tussen wal en schip dreigt te geraken worden bereikt met deze lening.

De BKR-toetsing vergroot de kans op energie armoede omdat er geen rekening mag worden gehouden met de vermindering van de energiekosten die de uit te voeren maatregelen opleveren.

3. Samenwerking met een energiecoöperatie vergroot hun bereik en rendement en de effectiviteit van de lening.

De energiecoöperaties De Wieden-Weerribben U.A., Voorst tot Wieden U.A., Steenwijk U.A., Oldemarkt U.A., St. Duurzaam Willemsoord én Coöperatie Duurzaam Belt-Schutsloot hebben een voorstel ingediend om het revolving fund in te zetten voor huishoudens en kleine bedrijven die over onvoldoende middelen beschikken om deel te nemen aan de gezamenlijke zonne-energieprojecten van energiecoöperaties. Op deze wijze kan iedereen in Steenwijkerland die dat wil, participeren. Door

ook huurders de mogelijkheid te bieden om gebruik te maken van deze lening om mee te doen aan de postcoderegeling besparen ook zij op hun energienota.

4. Inzet van een lening als middel zorgt voor langdurige beschikbaarheid.

De duurzaamheidslening functioneert als een revolverend fonds. Het uitgeleende geld komt terug in het fonds zodat het opnieuw beschikbaar komt voor nieuwe leningen.

Kanttekeningen en risico's

Indien uw raad niet besluit het verstrekken van leningen isoleren en opwekken duurzame energie als algemeen belang aan te merken, kan de Autoriteit Consument & Markt (ACM) handhavend optreden. De ACM kan naar aanleiding van een klacht van een marktpartij of uit eigen beweging een onderzoek instellen naar concurrentievervalsing. Bij constatering dat de wet inderdaad is overtreden, kan zij de gemeente een last onder dwangsom opleggen. Bovendien worden dergelijke beslissingen gepubliceerd, waardoor de gemeente de nodige negatieve publiciteit krijgt. Aangezien de aangeboden dienst (een lening voor de doelgroep met een laag inkomen die geen krediet via de reguliere markt kan krijgen) niet interessant is voor commerciële partijen, is de kans niet aannemelijk dat er een klacht komt en de ACM handhavend moet op treden.

Mocht uw raad dan op dit punt toch anders besluiten dan in het voorstel is opgenomen, dan treedt de regeling niet in werking.

Duurzaamheid en social return

Deze regeling is 100% gericht op verduurzaming van de gebouwde omgeving in de gemeente Steenwijkerland.

Financiële toelichting

Voor de inwerkingtreding van de regeling heeft uw gemeenteraad een eenmalig budget van € 1.000.000 beschikbaar gesteld. Voor de leningen hanteren we een rentepercentage van 0%. Het percentage waarmee momenteel binnen de gemeente gerekend wordt bedraagt 1,25%. Dit betekent dat er een rentenadeel ontstaat. Dit rentenadeel zal worden gedekt binnen de beschikbare budgetten duurzaamheid. De looptijd van de lening is maximaal 15 jaar.

Participatie en communicatie

Het besluit van de gemeenteraad wordt op de gebruikelijke wijze gepubliceerd.

Uitvoering en planning

Nadat uw raad conform het voorstel heeft besloten wordt het verstrekken van leningen als een economische activiteit in het algemeen belang als bedoeld in artikel 25h, vijfde en zesde lid van de Mededingingswet, aangemerkt. Op basis van de verordening lening isoleren en opwekken duurzame energie kunnen leningen worden verstrekt. Ons team uitvoering sociaal domein benadert de doelgroep om de lening onder de aandacht te brengen en daarnaast gaan we samen met 'Ik begin' en de BCS bekijken wie we van de doelgroep missen en op welke wijze we deze kunnen wijzen op de mogelijkheden.

Voor de huurders doen de energiecoöperaties dit samen met de woningcorporaties voor het onderdeel postcoderoosregeling.

Besluit

Beslispunt 1

De gemeenteraad besluit:

1. De verordening lening isoleren en opwekken duurzame energie met een bestedingsplafond van € 1.000.000 vast te stellen.
2. Het verstrekken van leningen isoleren en opwekken duurzame energie in de gemeente Steenwijkerland vast te stellen als een activiteit die plaatsvindt in het algemeen belang, als bedoeld in artikel 25h en zesde lid, van de Mededingingswet.